

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 25-2020
från Kalle Eriksson

”Fedepölsorna orsakade problem i jordbruket.

Under slutet av 1800-talet återkommer ordet ”fedepölsor” ofta i rapportering från jordbruket i bl.a. Bjäre.

Dessa larver från ollonborren orsakade stora problem för lantbrukarna. Kommunerna försökte hjälpa till i kampen mot dessa djur. Även Hushållningssällskapet ställde upp i kampen. 1887 kunde vi i olika tidningar läsa ett upprop för att stimulera insamling av dessa djur. Sällskapet utlovade 8 öre per kanna döda ollonborrar. Beloppet utbetalas till kommun som själv ställer upp med motsvarande belopp.

Redan tio år tidigare

Hade flera kommuner fattat liknande beslut Exempelvis hade Hovs kommunalstämma beslutat:

” att kommunen åtager sig att plocka 800 fot ollonborrar, dels larver, som döda skola öfverlemnas till kommunalnämndens ledamöter. Priset är 20 öre per Kanna.”

Det var sålunda ollonborrens larver

som orsakade de stora skadorna på växternas rötter. Även ollonborrarna orsakade skador. Bl.a. kunde de i vissa fall kaläta skogen.

Jakten på ollonborrarna och dess larvers larver bedrevs på ungefär samma sätt som jag sett i länderna vid Medelhavet i kampen mot deras skadeinsekter. Stora skycken placeras under de träd där insekterna samlats. Med krokar kunde man sedan skaka i grenverket, så att ollonborrarna föll ner på det utspända tyget.

Snabbt vek man ihop tyget och kunde ta sig an ollonborrarna,

Vandringen klarade av många jobb.

När jag guidar grupper som är på besök i Hembygdsparken i Boarp får jag ofta frågor kring något som finns på Ågegårdens innergård.

Det som fångar mångas uppmärksamhet är en vandring. En lång stång som en dragdjur kan bli kopplad till och som därmed blir en effektiv ”maskin”.

Jag syftar på vandringen. En lång stång som kopplats till ett hjul försett med knivar. En hackelsemaskin. Hackelsen blev en tillsats till det mjöl eller liknande, som man gav till bl.a. grisarna.

Råd vid spanska sjukan

Vår tid präglas nu totalt av Corona-viruset. Allt i vår tillvaro styrs av detta virus.

Det finns skäl att ta en titt på den tiden när ett annat virus styrde över bjärebarnas liv.

Vi får förflytta oss tillbaka i tiden. Till 1918. I mitt arkiv hittade jag dessa råd, som spreds på flygblad över landet.

RÅD

med anledning av spanska sjukan.

”Spanska sjukan börjar oftast med huvudvärk. Feber ont i halsen och hosta 3 eller 4 dagar efter det att man blivit smittad,

Spanska sjukan smittar huvudsakligen vid samvaro med den sjuke. Varför man genom försiktighet mycket väl kan undvika sjukdomen. Bäst vore om varje familj hålls för sig själv. Den sjuke bör ligga till sängs, varvid sjukdomen fortare försvinner. Vanskötes sjukdomen, övergår den lätt till lunginflammation.

Om den sjuke bor tillsammans med friska personer bör han hålla en näsduk för munnen, då han hostar, varigenom smittans spridning i rummet minskar. Hemmet bör vädras emellanåt. Och de friska böra ofta tvätta sig om händerna..

Om den sjuke ej blir bättre efter 3-4 dagar, bör läkare rådfrågas.

Om den sjuke själv vill inställa sig hos läkaren, bör han helst komma mellan 11-12.”

Björken - skogens mjölkko.

Björken är Sveriges vanligaste lövträd. Den används till virke, ved och pappersmassa. En numera bortglömd resurs är saven - trädets näringsrika vätska..

Björksavstappning har lång tradition i vårt land.. Huvudsyftet var att få socker. Saven användes dock även som energidryck för både människor och djur.

Våra förfäder ansåg att björksaven renade blodet och var allmänt stimulerande

Savtappningen

hade sin storhetstid på 1700- och 1800-talen. Det var vanligt att fattiga hushåll gick ut och samlade björksav för att ”dricka mærg i ben”. Även boskapen fick dricka björksav, för att de skulle klara sig tills det fanns nytt bete.

Björksaven serverades som bordsdryck, både kall och varm, .

Kokades vattnet bort ur saven fick man björksocker eller björksirap, som användes som sötningsmedel till bakning eller till sylt. Det hände också, att saven blandades med honung till en mjölkliknande dryck.

Björksav kan även användas som bas för alkoholtillverkning.

Sav-ölet är en av våra ursprungliga alkoholhaltiga drycker.

Björksav innehåller 98,5 procent vatten. Resterande 1,5 procent innehåller olika ämnen. Bl.a. 8 olika sockerarter

Eftersom saven innehåller C-vitamin, fungerade den troligtvis mot bristsjukdomar som skörbjugg.

Björksav har länge använts i medicinskt syfte. Cancerforskningen jobbar med teorin att björksocker kan bidra till att bromsa celledningen i tumörer.

När pesten drabbade Bjäre.

I dessa Corona-dagar kan det vara på sin plats att påminna om tidigare epidemier som drabbat Bjäre.

Nyårsdagen 1711 sitter den varmt religiöse klockaren i Barkåkra, Anders Persson-Lund, följande ord på pränt i kyrkoboken.

”I Jesu namn begynner jag att skriva. Gud let alt well gåå.”

Det var en befarad oro, som låg till grund för dessa ord.

Det hade varit en tid av ond, bråd död. Skåne hade under årtionden varit härjat av striderna mellan svenskar och danskar. Befolkningen var hårt drabbad av utskrivningar av män till hären. Försummad skötsel av jordbruket på grund av brist på arbetskraft. Bygden utarmades.

Pesten var på väg.

Ändå visste man vid detta årsskifte inte, att en ännu större fara var på väg. Den asiatiska böldpesten..

14 april kom det första beskedet om att pesten hade nått nordvästra Skåne. Ett fall upptäcktes i Domsten. Nu vidtogs i de socknar som pesten nått olika försiktighetsåtgärder. Kring smittade byar utsattes vakter. Ingen i en smittad by fick lämna byn. Ingen fick gå till gudstjänst. Barndop och vigslar inställdes. Personer som dött i pesten fick inte begravas på kyrkogården I stället ålades de anhöriga till den avlidna att förrätta begravningen ute på något fält utan några ceremonier.

Detta var den bestämmelse, som upprörde allmänheten mest. Att inte bli begravd i vigd jord sågs som en evig förtappelse. Det hände att anhöriga till den döde nattetid grävde upp liket och förde det till kyrkogården, där det begravdes.

Pesten hade nått Bjäre.

Under år 1711 kom nu rapporter om att pesten hade nått Bjäre. Klockaren, som jag citerat ovan, skriver:

Från den i juni intill den 16:e döde Sonna Salomonssons hustru och 2nne döttrar af pesten och blef begrafna i backen på heden. Item Sonne son, Johan Torborsson och hans son, Tregårsmästaren Arent Wiott, hustru Ewa, så Nils Jönsson som kom löpande him och strax döde och kom alla i backen, vi stufwar 16 personer, the kom i backen, den ene näml. Sonne, kom i kyrkogården”.

Pesten fortsätter att härja.

Vid årets slut gjorde klockaren i Barkåkra socken en avslutande kommentar i kyrkoboken:

”Ermed endas detta förleditt Åår, Gudh

Fader

och son och Guds

tre werdiga helig Aand ware eradt.

Tack och Lof som hafwer gifvit mig frid och god helse till att alla Mål detta åhret wäll ändat har”.

Begravningsplatserna lokaliserade.

De både vejbyborna, Henry Johansson och Gunnar Bergman, forskade på sin tid om var ortens pestkyrkogård var belägen.

Som redaktör för hembygdsföreningens årsbok, Bjärebygden, hade jag glädjen att ta emot en väl utformad skildring av pestens förlopp i Barkåkra församling och arbetet med att lokalisera begravningsplatserna ute på fälten

Vill du läsa mer om detta, sök i Bjärebygden 1967

Min boklåda

Boktitel	Pris	Reapris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	350	70
Nära havet trivs jag bäst	350	

De böcker, som är slutsålda hos mig, kan ev. finnas som enstaka ex. på våra säljplatser - bokhandel i Båstad, Ängelholm och Laholm, eller något av våra säljställen på bjärehalvön.

Vänligen

Kalle Eriksson

Hallavaravägen 102

269 91 Båstad

0431-365 332

kalle@bjarenet.com